

Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь
Мінскі радыётэхнічны інстытут

**АКТУАЛЬНЫЯ ПРАБЛЕМЫ
БЕЛАРУСКАМОЎНАГА ВЫКЛАДАННЯ
ТЭХНІЧНЫХ І ПРЫРОДАЗНАЎЧЫХ
ДЫСЦЫПЛІН У ВНУ**

**МАТЭР'ЯЛЫ
НАВУКОВА-МЕТАДЫЧНАЯ КАНФЕРЭНЦЫІ**

4-5 МАЯ 1993 ГОДА

Мінск, 1993

АБ НЕКАТОРЫХ ПРАБЛЕМАХ ВЫКЛАДАНИЯ ЗААЛОГІІ НА
БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ

А. Александровіч
/Мінскі педагагічны інстытут/

На працягу двух гадоў ідзе выкладанне заалогіі бесхрыбетных жывёл на беларускай мове на Факультэце прыродазнаўства педінстытута. За гэты час напрацаваны адпаведны вопыт і высветліўся шэраг прынцыповых, агульных і прыватных праблем, без вырашання якіх немагчыма далей плённа вучыць і вучыцца заалогіі.

Па-першае, не распрацавана агульная нацыянальная канцэпцыя выкладання заалогіі у педагагічных ВНУ і сярэдняй школе.

Па-другое, няма адпаведных вучэбных праграм, якія б улічвалі сучасны сусветны узровень развіцця навукі і асаблівасці складу жывёльнага свету Беларусі. Расклад гадзін у сённяшніх вучэбных

Планах фантастычны: заалогія, грунтоўная біялагічная дысцыпліна, вивучаецца за 120 лекцыйных гадзін, расцягнутых на чатыры семестры, тады як значна больш часу ідзе на прадметы гуманітарнага цыклу.

З агульных праблем можна вылучыць дзве, яны відавочныя: адсутнасць вучэбнай і навуковай літаратуры, нераспрацаванасць навуковай тэрміналогіі.

Да таго ж падручнікі заалогіі апынуліся ў вельмі цяжкім становішчы: з цягам часу /апошняе выданне агульнасаюзнага падручніка В.А. Догеля было ў 1981 годзе/ яны ператварыліся ў стосак розных старонак з агульнай вокладкай. Стварэнне беларускамоўнага падручніка па заалогіі бесхрыбетных з'яўляецца адзіным выйсцем, але да гэтага часу падручнік нават не ўключаны ў план выданняў, няма падтрымкі намаганням аўтарскага калектыву з боку Міністэрства адукацыі.

У поўнай адсутнасці практыкумы, вучэбныя дапаможнікі, дадатковая літаратура. Вельмі мала прафесійна падрыхтаваных навукова-папулярных выданняў: гэта "Энцыклапедыя прыроды Беларусі" /у 4-х тамах/, кнігі М.М. Пікуліка і нешматлікія артыкулы ў часопісе "Родная прырода".

Што датычыцца спецыяльнай і навуковай заалагічнай тэрміналогіі, то галоўныя цяжкасці таксама маюць канцэптуальны характар. Трэба высветліць, ці ёсць сэнс выкарыстоўваць і далей тэрміны і назвы, скальжвання з рускай мовы /напрыклад: "беспазваночныя", "кукалка", "наоякомыя" і г.д./, калі ёсць магчымасць карыстацца беларускімі, якія невядома чаму засталіся па-за увагай перакладчыкаў і навукоўцаў. На наш погляд, трэба шырока выкарыстоўваць вопыт стваральнікаў польскай і чэшскай навуковай тэрміналогіі, якія ў аснову яе паклалі латынцу, захававшы традыцыйныя назвы і тэрміны толькі ў школьных падручніках. Ёсць значныя цяжкасці і ў такой, на першы погляд, прастай справе, як выкарыстанне беларускіх назваў таксанамічных катэгорый і нават відаў жывёл. Дагэтуль не існавала і не існуе сістэмы стварэння назваў на рускай мове, таму галоўнай перашкодай былі і ёсць суб'ектыўныя прычыны. На Беларусі няма гэтых абмяжванняў, таму тэрміновае стварэнне навуковых назваў жывёл павінна грунтавацца на падставе спалучэння прынцыпу бінарнай наменклатуры і выкарыстання народных назваў.